

Tartalom:

Rövid hírek, információk
Programjaink
Szakmai cikkek
Filmajánló
Márai 14.
Versek

Rövid hírek, információk

BÉRSZAKADÉK NŐK ÉS FÉRFIAK KÖZÖTT

[Vadkerti Zoltán, www.avso.org]

A "Nők és Férfiak Közötti Bérszakadék" tájékoztató kampányát márciusban indította el az Európai Bizottság az EU- tagállamokban.

Európában a nők átlagosan 18%-kal keresnek kevesebbet férfi társaikhoz viszonyítva. Ez egész életre kiható különbség, mivel a nyugellátás mértéke is - többek között - a korábbi kereset mértékétől függ. A nemek közötti bérszakadék közvetlen következménye a mai napig létező munkaerőpiaci diszkriminációnak és egyenlőtlenségnek, amely háttérben mélyen rögzült társadalmi, szociális és gazdasági tényezők húzódnak meg.

Hazánkban 2003-ban született törvény az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról, ami többek között esélyegyenlőségi terv elkészítését írja elő (az ötven főnél többet foglalkoztató) állami munkáltatók esetében. Magyarországon a nemek közötti bérszakadék 17,5%, amivel az Európai Unió államai között hazánk a középmezőnyben foglal helyet. A legnagyobb különbség a nemek közötti keresetben Észtországban tapasztalható (30,3%), a legkevesebb pedig Olaszországban (4.9%).

A kampány részeként az Európai Bizottság egy, a nemek közötti bérszakadékot megbecslő kalkulátort is üzembe helyezett a program honlapján. Itt néhány alapadatot megadva megtudhatjuk, hogy mennyivel járunk jobban vagy rosszabbul ellenkező nemű, de azonos munkakört betöltő polgártársunknál.

Az Európai Bizottság bérszakadékkal foglalkozó honlapja:

<http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=681&langId=hu>

A nők és a férfiak közötti bérszakadék kalkulátora:

<http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=835&langId=hu>

AZ ÖNZÉS ISKOLÁJA?

Vállalati mecenatúra CSR környezetben

Kuti Éva

A könyv egy friss kutatás összefoglalója. Megismerhető belőle a magyar kulturális szponzoráció számos eddig rejtett dimenziója. Feltárulnak a hazai vállalati adományozás mozgatórugói, a kedvezményezettek lét- és látásmódja, a két fél problematikus kapcsolatai. A szerző a kéziratot már kiadásra készítette elő, amikor kitört a válság. Ezért a vizsgálat egy részét a kutatócsoport megismételte - így már a gazdasági nehézségek hatásáról is kép kapható ebből a világos metodikájú, sokrétűen adatolt, tankönyvnek is nagyszerű, olvasmányos munkából.

Nonprofit kutatócsoport - Summa Artium

Budapest, 2010. 2900 Ft

Robbanásszerűen nőtt a hajléktalanok száma vidéken

Matalin Dóra | NOL | 2010. április 15.

Folyamatosan nő a hajléktalanok száma Magyarországon - így összegezte Győri Péter, a Menhely Alapítvány kuratóriumának elnöke a 2010. február harmadikán tartott hajléktalanszámlálás eredményeit. Minden évben megtartják a számlálást, ami természetesen nem jelenti azt, hogy az ország összes fedél nélkül élő emberéhez eljutnának. (Jövőre, a népszámlálással párhuzamosan, erre is kísérletet tesznek.) Leginkább azokat tudják számba venni, akik valamilyen kapcsolatban vannak az ellátórendszerrel: vagy szállókon élnek, vagy ismerik őket az utcai szociális munkások. Idén 8019 hajléktalanhoz jutottak el, ami majdnem ezerrel több, mint tavaly.

Közülük közel ötezren szállókon, háromezren pedig az utcán élnek. - Speciálisan magyar jelenség, hogy a hajléktalanok többsége nem a fővárosban, hanem a vidéki nagyvárosokban él - mondta Győri Péter. A februárban megkérdezett hajléktalanok mindössze 41 százaléka él Budapesten. A szakemberek szerint ez azért probléma, mert a fővárosban sokkal jobb az ellátórendszer, több a szálló, mint vidéken. Ami a hajléktalanok számának növekedését illeti, ez is elsősorban vidéki jelenség. Budapesten viszonylag jelentéktelen, alig százfős emelkedést tapasztaltak, míg vidéken Győri Péter szerint robbanásszerű, több száz fős volt a változás. Hat nagyobb városban, Debrecenben, Pécsen, Szegeden, Székesfehérváron, Szolnokon és Veszprémben többen alszanak a közterületeken, mint ahányan be tudnak jutni a szállókra. Győri Péter elmondta, hogy kiemelkedően magas a hajléktalanok száma a lakosság számához képest például Esztergomban, Miskolcon, Dunaújvárosban és Veszprémben.

Kiemelte: mindez csak a jéghegy csúcsa. Becsléseik szerint körülbelül 30 ezer hajléktalan él Magyarországon, Budapesten 8-10 ezren lehetnek. - A fővárosban minden kétszázadik ember hajléktalan, télen a mentők minden ötödik betege közülük kerül ki - tette hozzá Győrfi Pál, az Országos Mentőszolgálat kommunikációs vezetője. Tapasztalataik szerint egy hajléktalannak negyvenszer nagyobb esélye van arra, hogy a mentők segítségére szorul, mint egy fedéllel rendelkező embernek. - A hajléktalanság egyszerűen életveszélyes - hangsúlyozta.

Azért, hogy a fedél nélkül élők számának növekedését valamelyest lassítsák, a Menhely Alapítvány hamarosan elindítja Kulcs-tartó programját. A céljuk, hogy még abban az úgynevezett lappangó időszakban segítsenek a bajba jutottakon, amikor még nincsenek az utcán, de már komoly krízisbe kerültek. Kiemelték: jelenleg Magyarországon a 120 napnál hosszabb ideje adósságait nem fizető háztartások száma rendkívül magas, mintegy másfél millió. A hajléktalanellátó szervezetek is tapasztalják, hogy tömegesen fordulnak hozzájuk segítségért olyanok, akik még nem veszítették el a lakhatásukat, de az egzisztenciájuk megrendült. A lakásvesztés pillanataiban vannak, sok esetben pánikban, tájékozatlanul, nem tudva, hogy kitől milyen segítséget kaphatnának. Nekik nyújt az alapítvány telefonon elérhető konzultációt: a helyzetük felmérése után tájékoztatják őket az elérhető pénzügyi ellátásokról, jogi, pszichológiai, adósságkezelési tanácsokat adnak és a családdal közösen gondolkodva feltérképezik a lehetséges kivezető utakat, lakhatási lehetőségeket.

A magyar önkéntesek motivációinak vizsgálata - eredmények

Magyarországon valójában 2001-től, az ENSZ által meghirdetett Önkéntesek Évétől, számíthatjuk a hazai önkéntesség fellendülését, terjedését és a társadalmi és közfigyelem élénkülését. Ebben a folyamatban fontos lépés volt a 2005. évi LXXXVIII. Törvény, a közérdekű önkéntes tevékenységről, illetve az, hogy létrejött az önkéntes tevékenységeket koordináló intézményhálózat. A hazai önkéntesség és önkéntes-szervezés jelentős eredményeket ért el az elmúlt, csaknem 10 esztendőben. A hazai önkéntesek motivációinak kutatása nem ismeretlen terület, de valójában nagyon keveset tudunk az önkéntesek demográfiai-társadalomstatisztikai jellemzői vagy éppen tevékenységterületek szerinti motivációiról. Az önkéntes-menedzsmentben az önkéntesek rekrutációjánál, elhelyezésénél és megtartásánál rendkívül fontos mind a potenciális, mind pedig a már önkéntes munkát végzők motivációinak ismerete, mint kiegészítő módszer és eszköz.

Kutatásunkban a 2009. október 15. és december 15. között zajló megkérdezés során 235 szervezet, mintegy 3000 önkéntesét kérdeztük meg önkéntességének motivációiról. A 2319 érvényes válaszoló adatai alapján a minta tipikus önkéntese olyan 18-45 év közötti nő volt, aki városokban vagy községekben él, inkább házasságban, de nagy gyakorisággal lehet hajadon, ebből következően inkább gyermekes, aki általában 2 gyermeket nevel, de gyakori, hogy gyermektelen, felsőfokú vagy középfokú végzettsége van, gazdaságilag aktív, szolgáltatás jellegű, illetve felsőfokú képzettség önálló alkalmazását igénylő munkakörben dolgozik, a maga módján vallásosnak és katolikus felekezettűnek vallja magát, átlagos havi jövedelme inkább 75-150 ezer forint között van, de gyakori, hogy ennél magasabb, 250-300 ezer forint, az elmúlt 10 évben lett önkéntes, és a szervezeteknél végzett leggyakoribb önkéntes tevékenysége, hogy rendezvények, események szervezésében és lebonyolításában segítkezik, vagy pedig adminisztratív feladatokat lát el, vagy pedig gyermek- és ifjúságvédelmi programokban segítkezik. A válaszadó önkéntesek számára - mint ahogy a várható volt az eddigi kutatási eredmények szerint is -, az értékeket kifejező motivációk bizonyultak a legfontosabbnak, amelyet az elismertség és a szociális interakció faktorok követtek. Tulajdonképpen e három faktor képezi a magyar önkéntesek fő önkéntes motivációját.

Az eredmények alapján azt állapíthattuk meg, hogy a hazai önkéntesség erőteljesen érték, de kevésbé norma és legkevésbé sem hitrendszer által vezérelt cselekvés. Az önkéntes motivációk mögöttes folyamatainak dinamikáját alapvetően hét motivációs-változó befolyásolja a magyar önkéntesek körében: az önkéntesség öröme, a közösség igény, továbbá a magyar önkéntesek értékvezérelt cselekvését egy társadalmi ügy és csoport melletti elköteleződés motiválja, ami kiváltja az altruisztikus magatartást, a segítséget. Az önkéntesség mögöttes dinamikájában nagy szerepet játszik még, hogy a szervezetek munkatársai partnerként kezelik-e az önkénteseket vagy „beosztotként”, illetve a munkatársak mennyire ismerik el az önkéntes segítők munkáját.

A teljes kutatási összefoglaló <http://volunteermotivation.hu/downloads/onkmtot.pdf>
forrás: www.volunteermotivation.hu

Az önkéntes motivációk mögöttes folyamatainak dinamikáját alapvetően hét motivációs-változó befolyásolja:

- az önkéntesség öröme,
- a közösség igény,
- egy társadalmi ügy és csoport melletti elköteleződés,
- altruisztikus magatartás,
- a szervezetek munkatársai partnerként kezelik az önkénteseket,
- a munkatársak mennyire ismerik el az önkéntes segítők munkáját.

Mobilitás / NIOK

Telefonhívás antidepresszáns tabletta helyett

2010 május 17.

Gyógyszerek helyett rendszeres telefonbeszélgetéssel kezelt, depressziós betegek állapota ugyanúgy javult, mint a tablettát szedőké – derült ki egy vizsgálatból.

A depresszió az egyik leggyakoribb és legkínzóbb lelki betegség. Az Egyesült Államokban a felnőtt lakosság 5–11 százaléka, Magyarországon 7–16 százaléka szenved depresszióban. Kezelésére sokféle módszer és gyógyszer kerül forgalomba, azok eredményessége meglehetősen változó.

Diane Spangler és munkacsoportja antidepresszáns gyógyszerek nélkül kísérelte meg a pszichés zavarok kezelését. A klinikai vizsgálatot 30, súlyos depresszió miatt intézetükbe fölvetten végzették. Az eredményről a Behaviour Therapy szakmai folyóirat júniusi számában számolnak be.

Az új gyógymód lényege az volt, hogy a betegeknek nem rendeltek semmiféle gyógyszert – kórházi kontroll sem történt –, hanem a kezelőorvos nyolc alkalommal, az ellenőrző vizsgálatnak megfelelő gyakorisággal telefonon érintkezett páciensével. A beszélgetésekben minden, a beteg számára fontosnak érzett kérdést megtárgyaltak. A gyógyítás célját szolgáló telefonvizit általában 21–52 percig tartott.

Amikor fél év után az eredményeket összegezték, kiderült, hogy a betegek 42 százaléka kikerült a depressziós állapotból. A klinikán a gyógyszerrel kezelt, hasonló esetek ilyen mértékű javulása 50 százalékban sikerült.

„A telefonkezelés igen hatásosnak bizonyult – vélekedett Spangler. – Ez igazi betegbarát módszer. Időben is rugalmasan szervezhető, és ami igen fontos: nincsen gyógyszeres mellékhatás”.

A kórházba kerülő depressziósoknak mintegy harmada nem élt a telefonos kezelés lehetőségével, hanem ragaszkodott a pszichiáterrel történő, személyes találkozáshoz. A kutatók szerint a telefonos gyógykezelés mindazonáltal sokkal kényelmesebb a betegeknek: nem kell utazgatnia, és azzal sincs gond, hogy esetleg várakoznia kell.

„A depressziós betegek a kezelési módra vonatkozó választását azonban mindig tiszteletben tartjuk” – mondta a vizsgálat vezetője.

5

Dr. Matos Lajos

(forrás: MTI)

Programjaink

Dátum	Nap	Időpont	Megnevezés
JÚLIUS			
Július 12.	Hétfő	17 ³⁰ – 20 ³⁰	OT megbeszélés
Július 26.	Hétfő	17 ³⁰ – 20 ³⁰	OT megbeszélés
AUGUSZTUS			
Augusztus 16.	Hétfő	17 ³⁰ – 20 ³⁰	OT megbeszélés
Augusztus 23.	Hétfő	17 ³⁰ – 20 ³⁰	OT megbeszélés
Augusztus 26.	csütörtök		OT előtti nap!
Augusztus 27-29.	Péntek- vasárnap	nonstop	Országos Találkozó

Szakmai cikkek

Változó férfiszerepek: kié a hatalom?

2010. március, Szerző: hvg.hu

Milyen a magyar férfi, miben változott az elmúlt években, milyen új elvárásoknak kell megfelelni? Miközben a teremtés koronája mítosznak vége, vajon megtalálja-e mindenki a helyét az új szereposztásban? Szociológussal, genderkutatóval kerestük a választ, figyelembe véve a legfrissebb erre vonatkozó kutatások eredményeit is.

7

Hazaadott fizetésükből eltartották az egész családot, míg rendes férfihoz illően kocsmáztak, és az sem volt nagy baj, ha olykor kiabálni kellett otthon a feleséggel. Hatalmasat fordult azonban a világ. Ma már az sem meglepő, ha egy férfi ugyanúgy kiveszi részét a családi életből, ahogy a nő, már nem csak az ő keresete meghatározó, sőt, könnyen megeshet, hogy ő marad otthon pelenkázni, míg a feleség karriert épít. És manapság már az sem megy ritkaságszámban, ha egy férfi többet időz a tükör előtt, kozmetikumokra, szépségápolásra költ. De hogyan éljük meg a szerepváltozásokat, léteznek-e még női és férfi szerepek? Mit kezdünk azzal, ha a férfiakban egyre több feminin vonást fedezünk fel, míg a gyengébb nem egyre férfiasabbnak tűnik? Az ilyen és hasonló kérdések egyre gyakrabban tevődnek fel, hol kutatások keresik rá a választ, hol a két nem között húzódó munkahelyi konfliktusok, kereseti feszültségek világítanak rá a változásokra, hol **művészeti alkotások** kényszerítenek arra, hogy sokadszorra is elgondolkodjunk az új szereposztáson, az egyenjogúsításon, a nők egyre nagyobb térhódításán. Nem célunk egyértelmű válaszokat adni, hiszen nehéz lenne megmondani, kinek mi az ideális felállás, hiszen valószínű mindenkiné más-más. Ami egyik embernek problémás, az a másiknak magától értedődő lehet.

"Még nem találtuk meg a társadalmi képletet, amely szerint mindkét nem harmonikusan tudna fejlődni; elindult ugyan egy nagyon pozitív szerepváltozás, de az is igaz, hogy nem öt-tíz év alatt forrja ki magát az új felállás" - fogalmazott megkeresésünkre H. Sas Judit szociológus. Mint mondja, a változások egyik nagy előnye, hogy lehetőségeket kaptak a nők, emiatt sokszor a férfiak

érik magukat pocsékabbnak, sok férj szerepvesztésként éli meg, ha a felesége ugyanolyan határozott, erős, céltudatos, sikeres, mint ő maga". Egyértelműen pozitív - említ példákat a szociológus -, hogy míg a tradicionális családmódel szerint a házasság nagy valószínűséggel egy életre szól, ma már nem kell benne maradni egy megromlott kapcsolatban. Igaz, ezzel is vissza lehet élni, sokszor meggondolatlanul bomlanak fel házasságok, a legfrissebb statisztikák szerint szinte minden harmadik

házasság válással végződik." H. Sas szerint az is igaz, hogy a nők egyenrangúsága sokszor vezethet agresszívabb magatartáshoz, ilyenkor egyáltalán nem meglepő a férfi elbizonytalanodása.

Hasonlóan látja mindezt Hadas Miklós szociológus, genderkutató is, aki szerint a férfiszerep tradicionálisan egyet jelent a munkával, a munkával kapcsolatos sikerrel, a versennyel, erővel, tekintéllyel. Így nem meglepő, hogy egyes kapcsolatokban problémát jelent, ha a nő sikeresebb, többet keres; "tapasztalataim szerint egyik fél sem tudja jól kezelni ezt a problémát." A nő magasabb társadalmi státusza, jobb anyagi megbecsülése - még ha nem is képez állandó beszéd és vitatémát - frusztrációt, teljesítményszorongást válthat ki a férfiakból. "Annak ellenére, hogy a gyengébb nemnek is ugyanolyan lehetőségei vannak ma már, mint a "teremtés koronáinak", nem baj, ha bizonyos helyzetekben megmaradnak a hagyományos szerepek" - fűzi hozzá H. Sas.

S a jelek szerint nem is kell attól tartanunk, hogy mindennapjainkból teljesen eltűnnek a hagyományos szerepek. A régi eszmékhez való ragaszkodást mi sem példázza jobban, mint az a tény, hogy sok családban elsősorban még mindig a nő feladatának tekintik a gyermeknevelést. A Magyarországi Női Alapítvány (MONA) változó szerepmintákról szóló kutatása ugyanis azt támasztja alá, hogy a nő "kiváltsága" otthon maradni a gyerekekkel, a munkavállaló férfiak töredéke, másfél százaléka választja a gyermekgondozási segílyt. A vizsgálat tanulsága szerint azonban ez nem csupán a kereseti eltérések aránytalanságával magyarázható, hiszen számos uniós tagállamban a férfiak és nők között húzóó munkaerőpiaci egyenlőtlenségek ellenére folyamatosan növekszik a gyermekükkel otthon maradó apák száma. Az európai országok családtámogatási rendszerei azonban rendkívül eltérők és sok esetben jóval komplexebbek a hazainál. Svédországban és Izlandon a gyerekgondozási szabadság egy részét kizárólag az apák vehetik igénybe. Nagy-Britanniában és Belgiumban fizetett szabadság jár, Hollandiában pedig a részmunkaidős foglalkoztatást mindkét szülő igénybe veheti.

A házasságkötések terén már nem vagyunk ennyire hagyományörzők. A házasság intézményének elutasítása az elmúlt években oda vezetett, hogy 2005 óta a férj, illetve feleség státuszban élők összességében már kisebbségben vannak a gyermekkorúnál idősebb hazai népességben. Erre eddig még nem volt példa: 1869-ben például a 15 éves és idősebb népességnek a 64,4 százaléka élt házasságban, 1960 és 1980 között pedig ez az arány a kétharmados mértéket is meghaladta. Mindez persze a gyermekvállalási kedven is meglátszik. A szociológus szerint nem kell azért kétségbe esnünk, mert kevesebb házasság kötöttik, az élettársi viszonyok ugyanolyan tartósak lehetnek, mint a papírral alátámasztott frigyek. Tehát nemcsak a változó szerepeket kellene okolnunk azért, hogy kevesebb gyermek születik, "hullámzó dologról van szó, és mindig összefügg egy ország gazdasági helyzetével, illetve azzal, hogy a társadalmon belül hová tevődik a hangsúly. Ugyanakkor társadalmi elvárás lett, hogy csak akkor vállaljunk gyermeket, ha lehetőségek tárházát tudjuk neki biztosítani." A női szerepek változásához az is hozzátartozik, hogy ma már nem kell feltétlenül szülni a nőnek. Míg a 19. században bolondnak, de legalábbis sajnálatra-méltónak, a 20. században természetellenesnek tartották, ha valaki nem akart gyereket, mára elfogadott életforma lett, tudatos döntésnek tekinthető a gyermektelenség, s ezt a tényt a csökkenő születésszámok is jól jelzik. A mindenkorai politikai erőnek pedig lehetőséget kell teremnie arra, hogy mindenki annyi gyereket vállalhasson, amennyit valójában szeretne. H. Sas lehetséges életformának tartja a szingliséget is, de mint mondja, nem biztos, hogy hosszú távon ez a jó megoldás; óvakodnunk kellene attól, hogy ez trenddé váljon.

Számos erre vonatkozó kutatás is próbál választ adni a változó szerepekkel kapcsolatban felmerülő kérdésekre. A GfK Hungária legutóbbi kutatásaiból például kiderül, hogy Magyarországon tízből hét nő még mindig azt gondolja, hogy az ő dolguk a családról és a háztartásról gondoskodni. A férfiak 83

százaléka pedig egyetért azzal, hogy egy férfinak mindenkor gondoskodnia kell családjára anyagi biztonságáról. Más tekintetben viszont változnak a szerepek: az a sztereotípiára miszerint a napi bevásárlásokról a nő, a komolyabb beruházásokról viszont a férfi dönt, már nem igaz. A magyar háztartások 40 százalékában közösen, 32 százalékában a nők, 28 százalékban pedig a férfiak döntenek pénzügyi kérdésekről. És ez nemcsak a hétköznapi cikkek esetében van így, hanem ingatlan, autó, bútor, sőt elektronikai cikkek vásárlásakor is. Új fejlemény az is, hogy a férfiak egyre több időt töltenek a konyhában: azt az állítást, hogy "szívesen főzök", 2007 óta a magyar férfiak többsége igaznak érzi magáról. Az is kiderült, hogy nem akarják átvenni valamennyi női szerepet, "őrzik a bástyáikat", úgy érzik, hogy éppen elég teher nehezedik rájuk a munkaerőpiacon.

Szintén érdekes eredményeket hozott egy másik kutatás, amely arra kereste a választ, milyen is a 21. századi férfi. A Discovery Networks Europe által végzett kutatás szerint a fiatal férfiak élete bonyolultabb, a felmérésből ugyanakkor kiderül, hogy Európában a magyar férfiak tartják

kapcsolataikban legfontosabbnak az egyenjogúságot, miközben meglehetősen konzervatívak. A megkérdezettek csupán 40 százaléka ért egyet azzal, hogy egy férfi ugyanolyan jól fel tud nevelni egy gyermeket, mint egy nő; ezzel a románokkal és az olaszokkal együtt a legkonzervatívabb nemzetek közé tartozunk.

Férfiszerep. Van miből válogatni

A felmérés további tanúsága szerint a 21. századi férfi hatalmas evolúciós folyamaton ment át, több és összetettebb kihívásoknak kell megfelelnie, és a saját férfiassági modell megtalálása nem könnyű, hiszen nagyok az elvárások velük szemben, ugyanakkor nincs egyértelmű követendő példa. Típusok viszont léteznek: ilyen a családfenntartó, a modern irányító, az énközpontú, és az el nem kötelezett, aki csak a mának él. Családfenntartó, testőr és szülő, és még számos más szerepben kell jól alakítani ahhoz, hogy az élet ma gördülékenyen működjön. Megfigyelhető az is, hogy a fiatal férfiak egyre későbbre tolják vagy éppen átrendezik az élet hagyományos mérföldköveit. Bár a hiúság látszatát kerülik, Nyugat- és Dél-Európában már nem nagyon jönnek zavarba az erősebb nem képviselői, ha kozmetikai kezeléstről van szó. Ám a külsejükre nagy gondot fordító férfiakra válaszul megjelentek a nagyon férfias megjelenésre törekvők. Ők leginkább a férfiasnak tartott tevékenységekben, focinézés, italozás közben érzik jól magukat, gyakran agresszívak és nőgyűlölők. De akárcsak a nők körében, a fiatal férfiak között is egyre több a kényszerszingli. Ám míg a női szinglik a nagyvárosi, diplomások közül kerülnek ki, addig a férfiak kistelepüléseken élnek, és alacsony iskolázottságúak. De nemcsak az ifjak, az idősebb korosztály is változik, egyre több az olyan 60 év körüli férfi, aki fiatal felnőtt gyerekeikhez hasonló életet él, fiatalos hobbitkat űz, nemritkán új családot alapít, persze jóval fiatalabb feleséggel.

Panaszkultúra helyett Néhány bizonytalan kezdeti lépés a siker országútján

Mindannyian vágyjuk a sikert, ez univerzális emberi tulajdonság. Hogy mégsem mindenki az, annak sok oka lehet. Mi magyarok sokat panaszkodunk a problémáink miatt. Tényleg sikertelenebbek lennénk, vagy csak annak érezzük magunkat, vagy csak egy rossz szokás az egész? Tényleg mások lennénk mi, mint mások vagy mégsem?

Emlékszem, egyszer az átkosban (a rendszerváltás előtt), amikor még kisgyerek voltam, kijutott a család Nyugatra. És ott, pontosabban a francia Riviérán, amikor egy parkolóban többen is őszinte csodálattal a szemükben járták körbe a Trabantunkat, ott éreztem először azt, hogy mi kicsit mások vagyunk, mint a többiek. (Később kiderült, hogy a csodálat édesapámnak szólt, mert azt hitték, ő buherálta össze a Trabcseket a sufniiban.) Aztán később, de szintén jó sok évvel ezelőtt, amikor az Am-Way még csak igyekezett megvetni a lábát minálunk, hallottam azt a véleményt, hogy jó-jó, ez a rendszer működik világszerte, de nálunk biztosan nem fog, mert a magyar ember az nem olyan. És azóta is számtalanszor találkoztam azzal a nézettel, hogy ami mindenhol a világon jól működik, nálunk az se fog, mert mi mások vagyunk.

Szerte a világon számtalan népnek van valamilyen kiválasztottság-, küldetés- vagy éppen sikertudata, nekünk meg mintha balszerencsetudatunk lenne. Tényleg létezne tán valamilyen turáni átok, ami vagy a vérszerződés megszegéséért – vagy a kereszténység felvételéért, a vélemények megoszlanak – sújt minket, és vagy ezer évig tart, vagy mindörökké, és ami tartalma szerint leginkább széthúzással sújtja ezt a nemzetet? Vagy másképpen fogalmazva lenne valami olyan sajátos nemzeti karakterünk, amibe bele van kódolva a sikertelenség? Miért vigad sírva a magyar? Miért mondhatja azt Joe Esterhas, magyar származású amerikai író, hogy ha meglátsz egy magyart, menj oda és szó nélkül vágd pofon, ő tudni fogja, hogy miért kapta? Miért dögöljön meg a szomszéd tehene is? Miért vagyunk tele „energaivámpírokkal”, akiktől meg se kell kérdezni, hogy vannak, máris letaglózó panaszárdatot zúdítanak a nyakunkba? Miért panaszkodunk annyit? Van rá okunk?

Férfias kilátástalanság, nőies kapcsolódás

Nos, ok az éppen lenne. A 2003-ban publikált, a magyar lakosság egészségi állapotát felmérő Hungarostudy úgy találta, hogy a felnőtt lakosság (18-65 év) 20 százaléka depressziós, 12 százaléka pedig súlyosan depressziós, ami azt jelenti, hogy mindenképpen szakember segítségére szorulna. „Sajnos, kijelenthető, hogy a magyar társadalom meglehetősen rossz pszichés állapotban van – mondja dr. Perczel Forintos Dóra, a SOTE Klinikai Pszichológia Tanszékének és az ország egyetlen teljes munkaidőben működő Klinikai Pszichológiai Szakambulanciájának vezetője. – Annak persze örülhetünk, hogy az öngyilkosságok aránya a rendszerváltás előtt 58 százezrelékről (minden százezer emberből 58 lett öngyilkos) 23 százezrelékre csökkent, bár ez az arányszám a fejlett országokban, mint mondjuk Nagy-Britannia vagy Németország, 14 százezrelék körül mozog. Az okokon sokat vitatkoznak, biztosan segítenek az egyre hatékonyabb antidepresszáns gyógyszerek, a média is jót tett azzal, hogy az érdeklődés homlokterébe állította a depressziót, és a rendszerváltással mégiscsak egy diktatúrából léptünk át egy szabadabb világba, az is sokat jelenthetett. Ami viszont aggasztó, az a nemek közti arányok eltolódása, majd két és félszer annyi férfi lesz öngyilkos, mint nő. Ennek elsősorban az az oka, hogy a nők továbbra is igyekeznek családban, kapcsolatban élni, jobban kötődnek a családjukhoz, és válás esetén többnyire náluk

maradnak a gyerekek. Így ha az élet egyéb területein sikertelenek is, mindig van egy háttér, ahova vissza lehet vonulni. A férfiak viszont szinte kizárólag eredményorientáltak, így sokkal nehezebben viselik a sikertelenséget.”

Az egyszerű, hogy öngyilkosság tekintetében már nem vagyunk világelső, mint oly sokáig, de azért érdemes lenne rendszeresen szűrni a magyar lakosságot. Perczel Forintos Dóra és munkatársai bevezettek egy ún. reménytelenség skálát, amit bármelyik körzeti orvos felállíthatna a betegeiről, ha venné magának a fáradtságot. Persze nem kell ehhez körzeti orvosnak sem lenni, és az ember magán is elvégezheti a tesztet, hogy kiderüljön, van-e öngyilkossági veszélyeztetettsége. A kijelentések, amelyekről el kell dönteni, hogy igazak vagy hamisak, a következők: Sötéten látom a jövőmet. Sosem alakulnak úgy a dolgok, ahogy én szeretném. Reményteljesen tekintek a jövőbe. Nincs értelme megpróbálni elérni, amit szeretnék, mert úgysem fog sikerülni. Tehát van három negatív és egy pozitív tartalmú kijelentés, amikre ha mind negatív értelmű válasz érkezik, akkor bizony komoly aggodalomra van ok.

Újmagyar (Mária) siralom

És bizony a különböző bizalmi indexek alakulása és számtalan közvéleménykutatás igazolja azt, hogy a magyar társadalom elég sötéten látja a jövőjét. Nemrég a megkérdezett munkavállalók 80 százaléka nyilatkozott úgy, hogy nem szereti a munkáját és csak a pénzért dolgozik. Ugyancsak sokan várják helyzetük további rosszabbodását. És igencsak elterjedt vélekedés az is, hogy becsületes munkával, tisztességesen nem lehet előrejutni, csak tisztességtelen ügyeskedés és mutyizás árán. (Ez utóbbi kifejezést legjobb tudásom szerint Török Gábor politológus használta először a hazai viszonyok leírására jó pár évvel ezelőtt, és azóta elterjedt az egész médiában és a közbeszéd része lett.)

És hogy miért vagyunk ennyire pesszimisták, az nem csak az egyes emberek egyéni felelőssége. A rendszerváltás előtt minket neveztek a legvidámabb barakknak, mert belül még nálunk volt a legnagyobb a szabadság, és itt túrték el a leginkább az egyéni kezdeményezéseket. Ekkor az emberek többsége a kommunista tábor többi tagjához hasonlította a helyzetét, és úgy érezte, jól él. Aztán megtörtént a rendszerváltás, a határok megnyíltak, és a referenciapontok keletről átvándoroltak nyugatra. Az emberek a nyugatiakhoz kezdték hasonlítani magukat, és észrevették, hogy ott sokkal jobban élnek. Ugyanazért a munkáért magasabb bért kapnak, szebb autóval járnak, nagyobb lakásban laknak és jobb helyekre járnak nyaralni. És ez azonnal elégedetlenséggel töltötte el a magyarokat. „Mi itt Magyarországon pontosan tudjuk, hogy miként szeretnénk élni, túlságosan is tiszta képünk van arról, hogy mit szeretnénk elérni, és ha nem sikerül, boldogtalanok leszünk – mondja Perczel Forintos Dóra, aki szerint egész társadalmunk anomias, azaz nem működik egészségesen – Egyre nőnek az elvárások, miközben egyre jobban szigorodnak a szabályok is, és az emberek csapdában érzik magukat. Például a munkáltatók elvárják a pontos munkakezddést, miközben a főváros kétsávos útjaiból mindenhol egyet lezárnak. Az emberek egyszerűen nem érnek be a munkahelyükre, ha nem szegik meg a normát, nem sunnyognak, nem előznek ki, nem használják a buszsávot. A szabályok annyira szigorúak, hogy betarthatatlanná válnak, és egyre kevesebben érzik magukra kötelezőnek. A normaszegés válik normává, és szinte kötelező erejű lesz, mert aki nem teszi meg, aránytalanul nagy hátrányt szenved.”

Legnagyobb gondunk a probléma

Szóval megszegjük a normákat, amitől rosszkedvűek leszünk, dohányzunk, iszunk, betegre esszük magunkat, száguldozunk az utakon, hogy oldjuk a feszültséget és panaszkodunk. „Ma Magyarországon nagyon nagy kultúrája van a panaszkodásnak, ez az egyik legelterjedtebb

problémamegoldó módszer, és sajnos az egyik legkevésbé hatékony” – folytatja a szakember. A kognitív pszichológia megküzdési módoknak nevezi azokat a módszereket, amelyekkel az emberek igyekeznek megoldani a problémáikat. Eszerint megkülönböztetnek feladatközpontú, érzelmközpontú és problémaelkerülő megküzdési módokat. A magyar társadalomnak nagyon rossz a problémamegoldó képessége. A legtöbb kérdéshez érzelmileg állunk hozzá, panaszkodunk, siránkozunk, mellre szívjuk a dolgokat, ahelyett, hogy nekilátnánk megoldani. „Az elmúlt időszak nagy kórházbezárásai, elbocsátásai és osztályfelszámolásai közepette a szakmán belül kicsiben lezajlott az, ami nagyban az egész társadalomban zajlik. Ahelyett, hogy összefogtunk és bebizonyítottuk volna, hogy milyen óriási szükség van ránk, elkezdünk siránkozni és jó magyar szokás szerint szidni az odafent ülőket, hogy gonoszak és rosszat akarnak nekünk. Ez nagy hiba volt. Korra, nemre, irányzatra való tekintet nélkül össze kellett volna fognunk, és az erősségeinkkel érvelni. Azok az intézmények, ahol ezt meg tudták tenni, sikeresen meg is maradtak.”

A sikerre hangoltság, az erények feltárása a kulcsmozzanata a pozitív pszichológiának is, amelynek Csíkszentmihályi Mihály, a flow-elmélet megalkotója az egyik nagy atyamestere. Eszerint a pszichológiának nemcsak azzal kéne foglalkoznia, ami elromlott, hogy azt megjavítsa, hanem inkább azzal, ami jól működik, hogy erőt lehessen meríteni belőle. Ez természetesen nem azt jelenti, hogy a problémákat letagadja az ember, nem foglalkozik velük, majd csak eldőlnek maguktól valahogy, ami a másik nagyon elterjedt magyar megküzdési módszer. „A konfliktuskerülés családon belül nagyon rossz dolog, egyre csak sokasodnak a tabutémák, míg a végén a két fél nem tud miről beszélgetni egymással, és akkor elválnak, ahelyett, hogy idejében átbeszélték volna a problémákat.” Mi magyarok valahogy különlegesen szerencsétlennek érezzük magunkat a problémáink miatt, és igyekszünk elkerülni őket. Sokáig elviselünk mindent, mint a birkák, ám amikor betelik a pohár, akkor lázadunk és egymás torkának ugrunk. Vagy a végtelenségig udvariaskodunk, esetleg valamilyen félreértelmezett keresztényi alázatból kerüljük a konfliktust, vagy egymásra borítjuk az asztalt – középút nincs.

Krúdy Tamás

[ELLE 2008/08]

Filmajánló

Tapsvihar (Applause, 2009)

Thea Barfoed színésznő, határozott, kemény jellem, aki éppen túl van egy elvonón, és most nehéz döntés előtt áll. Korábbi alkoholista időszakában elvált, és akkor vesztette el a két fia feletti felügyeleti jogát.

Mivel új életet akar kezdeni, úgy dönt, szeretné a fiait visszakapni, hogy újra az élete

részei legyenek. Thea manipulatív módszerekkel és elbűvölő stílusával hamar ráveszi Christiant, az

exférjét, hogy beleegyezzen. Ám a színészi élet kemény, és a múlt démonai lassan újra visszakúsznak, így Thea kénytelen valóban farkasszemet nézni legmélyebb önmagával.

Dán filmdráma

Szélcsend (2009)

Három nő egy vitorlášhajón nekivág a Balatonnak. Ketten közülük testvérek, a harmadik pedig egy barátnő, aki hamarosan mindkettejük mostohaanyja lesz. Az utazás a köztük lévő feszültség miatt nem lesz túl nyugodt...

Rendezte:

Sas Tamás

Szereplők:

Kováts Adél

Kovács Patrícia

Pálmai Anna

Ajami

(2009)

Jaffa kikötőjének Ajami elnevezésű része a kultúrák olvasztó tégelye, ahol konfliktusokkal terhes kapcsolatban élnek egymás mellett különböző világszemléletű zsidók, muszlimok és keresztények. Az érzékeny 13 éves Nasri és bátyja, Omar családjukkal együtt rettegésben élnek, amióta nagybátyjuk szerencsétlenül megsebesített egy prominens klántagot. Malek, a naiv palesztin menekült feketén dolgozik Izraelben, hogy az anyja életét megmentő operációra gyűjtsön pénzt. A tehetős palesztin Binj csodálatos jövőről álmodik zsidó menyasszonyával. A zsidó rendőr, Dando megszállottan keresi eltűnt bátyját.

14

Német, izraeli dráma.

Rendezte: Scandar Copti és Yaron Shani,
szereplők: Fouad Habash, Nisrine Rihan, Elias Saba

Hó

(Snijeg, 2008)

Kelet-Bosznia, 1997. Hat nő, egy nagypapa, négy lány és egy kislány élnek Slavno világtól elzárt, háború pusztította falujában. Rokonaikat és barátait megölték, holttestük soha nem került elő. Az első hó teljesen elzárja a falut, életveszélybe sodorva annak lakóit. A veszély még nagyobb lesz, amikor egy makacs fiatal nő, Alma vezetésével a falubeliek úgy próbálnak kitörni a szegénységből, hogy szilvalekvárt, gyümölcsöt és zöldséget kezdenek árulni az elhagyott országút mellett. Két üzletember érkezik Slavnába, és pénzt ígérnek a falubelieknek, ha kiköltöznek a házukból. Az embereknek dönteniük kell: elfogadják-e az ajánlatot, amivel esetleg megmenthetik az életüket, de elveszítik a lelküket. Vihar tör ki, így az üzletemberek Slavnában rekednek, ahol nagyobb problémával kell szembesülniük, mint amire számítottak: az igazsággal!

Szereplők:

Zana Marjanovic

Alma

Jasna Beri

Nadija

Sadzida Setic

Jasmina

Vesna Masic

Nemzet: bosznia-hercegovinai, német, francia, iráni
Stílus: dráma

Rendezte:

Aida Begic

Márai 14.

A nőkről és a madarokról

A nők olyan ösztönnel találják meg a maguk szerelmi táplálékát a földön, mint a madarak a magvakat vagy halakat. Keringenek a végtelen térben, ösztönük vezeti őket tavak, folyók, tengerek és rónaságok fölött, s aztán, bonyolult cikázás és kóválygás után, egyszerre lecsapnak. Ösztönük, szemmértékük ilyenkor csodálatosan nyilatkozik meg. Nagyon ritkán tévednek, s csak néha esik meg, hogy az áldozat erősebb vagy ügyesebb, s kisiklik csőrükből, mint az ebihal a sirály csőréből. Ilyenkor vijjognak egyet, mint a sirály; s odább szállanak, keringve, körözve, fáradhatatlanul, éberen.

15

Jézusról és az egyedüllétről

Minden ember, akit Isten szerepre jelöl ki, magányos. Jézus leszólt a keresztről anyjának, mint aki elutasít minden emberi együttérzést. A Szentírás legfélelmeőbb szava ez. És Jézus mondotta, hogy aki őt követi, elhagyja családját, elhagy mindenkit. A szerepre kijelölt ember soha nem követel kevesebbet önmagától és követőitől. Nem lehet megváltani a világot, s közben legjobb férjnek, fiúnak és atyának maradni, négy gyerekkel, hitvessel, kanárral és öregségi járulékkal. A szerep mindig teljes magányt, kietlen egyedüllétet, könyörtelen, csaknem embertelen magatartást követel. Minden ember, aki vállalja az emberek ügyét, kénytelen vállalni ezt a magányt és embertelenséget is. Aki ezt nem vállalja, kókler; még akkor is az, ha megfeszítik.

A válságos tízpercekről

Minden életkornak, minden életszakasznak, igen, minden napnak vannak válságos tízpercei, mikor mindaz, amit addig tűrhetően elviseltél: munkád, környezeted, hiányérzeteid, vágyaid, természeted - egyszerre, átmenet nélkül elviselhetetlennek tetszik. Ez a válság erős, mint egy robbanás. Munkád fölé hajolsz, s egyszerre érzed az eddig elvégzett feladat tökéletlenségét, a reád várakozó feladatok méreteinek és igényeinek tűrhetetlen reménytelenségét. Életed fölé hajolsz, s mint a vízbe fúló, látod mindazt, összesűrítve, egyetlen pillanat örvényében, amihez gyáva, lusta, hazug vagy önző voltál, s ami most áradással és fulladással fenyeget.

Ez a válság, ezek a tízpercek, ezek az élet- és munkaveszélyes pillanatok a múlt idővel mind hevesebben térnek vissza. Megesik, hogy naponta. Ilyenkor tudjad, a válságok időhöz kötöztek; figyeld szíved és órád mutatóját. Mint akit roham kínoz, s tudja: a rohamoknak ütemük és kimért idejük van. Hagyj föl rövid időre munkáddal, lazíts napjaid rendjén, iparkodj hanyag és alázatos lenni. A tízperc elmúlik. A munka és az élet, amíg közük van egymáshoz, megmaradnak.

Versek

Gulyás Pál: Repül, repül a gyermekem!

Repül, repül a gyermekem
és soha el nem érhetem!
Nem érhetem el a kezét,
mely messzebb virít, mint a hajnali ég!
Szemébe mindhiába nézek,
melyben minden tündéri éles,
és mégis minden álmodik,
Nem érhetem el álmait!

A teste hamvas és meleg,
belé leheltem lelkeimet,
lelkem bolygó leheletét,
mely benne vándorútra kél.
A nappalom beesteledik,
testem a földre keveredik,
elpergetem terveimet
s fölöttem őrt áll a hideg.

Rám hull a szürke, tompa föld,
s olyan leszek, mint azelőtt.
Nem vet több lángot gondolatom,
nem fekszem a langyos napon,
s nem bámulom a perc múlását,
a fellegek halk tódulását...
Lent fekszem, mint a századok
urnái, és nem álmodok!

De mégis életem repül
tovább, elérhetetlenül!

Gulyás Pál: A méhekhez

Süt a szép Nap, szép virágot
nyit a boldog július,
most születnek a villámok,
ott, ahol az ég borús.
Kicsi méhek, ti a füvek
halkan zöngő fiai,
legyetek a nyárhoz húek,
ajtájához hajlani!

Hív a sárga napraforgó,
hív a vadmargaréta,
s a kapor, az ernyőt hordó,
szitakötők hajléka,
az estike is hív nedvvel,
a borzongó levelű,
s kit az éj itat méreggel,
vérehulló fecskefű...

Menj, amerre tetszik néked,
de kerüld el a gonosz
levelű rontó vidéket,
mely tündöklik és oroz!
Szállj le bátran a bodzára,
szállj le bátran a hársra,
szállj a rezgő rezedára
és szállj le az akácra!

Süt a szép Nap, de az esti
felhőkön villám szállong, -
kicsi méh, hozz egy mézcseppnyi
villámot bolyhocskádon!
Pörgesd halkan szempillánkra,
te hallod a perc léptét:
hadd legyen lelkünkön lámpa,
ha ránhull a sötétség!

Gulyás Pál: Apró kis árnyak

Már nemsokára itt az éj,
már nemsoká a kémények felett
fog lengeni keselyű-szárnya.
Pedig nyugatról még a Nap
sugárzó csókja rátapad
a háztetőkön át
a földrehajló jázminok hajára.

De már a fák alatt apró kis árnyak
mozognak nyugtalan
s a lombok szárnya őket eltakarja.
Hiába már a Nap aranyt
mosolygó cselvetése,
már nemsoká leszáll az éj hatalma.

A nyugtalan apró kis árnyakat
a lombok úgy takarják, védik,
olyan anyai szeretettel
ölelik lassan dobbanó szívükre,
mint a kottló melengeti a csibéit.

Gulyás Pál: A fák lassú szíve

Reggel volt. A természet ébredése: -
a fák magasba ringó ágai,
a légben szerteröppenő galambok,
a pókhálók sokszínű csillogása,
a Nap, az ősi Nap folyton növekvő
kohója: - lelkemben egy mondhatatlan
szomorúságnak verte cimbalomját.
Ott ültem a szobámban és a könyvek
prizmáin át forgattam a világot.
Az udvaron édes petúniák
tárták ki lányságuk titokzatos
álmát a láthatatlan szellemeknek.
S az ablakomon át az illatok
hullámverése lelkem ostromolta.
Kimentem az udvarra és az öt
öreg akác mohos tövébe álltam: -
ők látták játszó gyermekévémet
s a balga ifjú büszke szárnyverését.
S a szívre gondoltam, az ő nyugodt,
lassú szívükre, melynek a mulandó
időben nem hallatszik dobbanása.

Gulyás Pál: Fohász a csillagokhoz

Szívemet a hús esti szellő
aranyporával hinti már...
Nemsoká a halál is eljő
és felborul a láthatár.

Magas fenyők sötétben állnak
és hirdetik a végzetem,
denevérek csapongva szállnak
át a borzongó életem.

Szemed az ott a láthatáron,
vagy ott már a halál ragyog?
Segítsetek, segítsetek,
óh halhatatlan csillagok!

A Tál család

Egy templom hirdetőtábláján a következő olvasható:

Tudjátok, hogy a Tál család hány tagja tartozik a gyülekezetünkhöz?

Először is az öreg Dik Tál, aki mindent irányítani akar, aztán ott van Protes Tál bácsi és fivére Szabo Tál, akik folyton ellenszegülnek és mindent meg akarnak változtatni.

A húguk, Irri Tál, nyughatatlan bajkeverő a két fiával, Inzul Tállal és Molesz Tállal együtt.

Valahányszor felmerül egy új kérdés, Hezi Tál és felesége, Vege Tál várni akar vele még egy évet.

Aztán ott van Imi Tál, aki folyton arra törekszik, hogy a mi gyülekezetünk pontosan olyan legyen, mint az összes többi.

Affek Tál néni túl sokat képzel magáról. Iker öccsei, Garan Tál és Han Tál pedig hamis ígéretekkel próbál új tagokat csalogatni a gyülekezethez. De azért nem minden családtag rossz. Asszisz Tál testvér például kifejezetten segítőkészen intézi az egyházi ügyeket.

A dúsgazdag üzletember nagybácsi, Invesz Tál anyagi hozzájárulására mindig lehet számítani. A remek politikai érzékkel megáldott Reprezen Tál kiválóan képviseli a közösség ügyeit diplomáciai körökben. Az elkötelezett Agi Tál nővér élen jár a térítésben. Medi Tálhoz bármikor fordulhat átgondolt és megnyugtató tanácsért, a szertartásokon az egyházi énekeket pedig Kán Tál dalolja, zenész fivére Trombi Tál (a kamasz Mu Tál átmenetileg nem énekel vele.)

Sajnos a múlt év során három családtaggal is kevesebben lettünk: két unokatestvér, Dezer Tál és Konver Tál áttért más vallásra, a kilencven éves Exi Tál néni pedig végelgyengülésben elhunyt."

Múltidéző

110 éve született Szabó Lőrinc

Szabó Lőrinc: Semmiért egészen

*Hogy rettenetes, elhiszem,
De így igaz.
Ha szeretsz, életed legyen
Öngyilkosság, vagy majdnem az.
Mit bánom én, hogy a modernnek
Vagy a törvény mit követelnek;
Bent maga ura, aki rab
Volt odakint,
Én nem tudok örülni csak
A magam törvénye szerint.*

*Nem vagy enyém, míg magadé vagy:
Még nem szeretsz.
Míg cserébe a magadénak
Szeretnél, teher is lehetsz.
Alku, ha szent is, alku; nékem
Más kell már: Semmiért Egészen!
Két önzés titkos párbaja
Minden egyéb;
Én többet kérek: azt, hogy a
Sorsomnak alkatrésze légy.*

*Félek mindenkitől, beteg
S fáradt vagyok;
Kívánlak így is, meglehet,
De a hitem rég elhagyott.
Hogy minden irtózó gyanakvást
Elcsitíthass, már nem tudok mást:
Mutasd meg a teljes alázat
És áldozat
Örömét és hogy a világnak
Kedvemért ellentéte vagy.*

*Mert míg kell csak egy árva perc,
Külön; neked,
Míg magadra gondolni mersz,
Míg sajnálod az életed,
Míg nem vagy, mint egy tárgy, olyan
Halott és akarattalan:
Addig nem vagy a többieknél
Se jobb, se több,
Addig idegen is lehetnél,
Addig énhozzám nincs közöd.*

*Kit törvény véd, felebarátnak
Még jó lehet;
Törvényen kívül, mint az állat,
Olyan légy, hogy szeresselek.
Mint lámpa, ha lecsavarom,
Ne élj, mikor nem akarom;
Ne szólj, ne sírj, e bonthatatlan
Börtönt ne lásd;
És én majd elvégzem magamban,
Hogy zsarnokságom megbocsásd.*

A huszonhatodik év

Szabó Lőrinc 1900-ban születik, ötvenhétben hal meg. (...) Korzáti Erzsébet múzsa-valósága 23 évesen születik. Csillebércen. Együtt élvezik az eget, a földet, a fűvet négyen, Szabó Lőrinc, az ő fiatal felesége, Mikes Klára (a korabeli bulvár *Est-lapok* főnöke, Mikes Lajos az após, aki Szabó Lőrinc munkahelyi főnöke is, mindenképpen bonyolult felállás), egy jómódú kereskedő: Vékes Ödön, és a feleség, Vékesné (amit én mindig *Vékesnek* olvastam megbocsáthatatlanul, bár jó okkal) Korzáti Erzsébet. Egy 23 éves múzsa sok mindenre alkalmas. Nem fiatal, de van még mit tanulnia, ha nyitott az újra, nem öreg, nincsenek bekopva bizonyos múzsa-eresztékek, amelyek gyorsan elhasználódnak a harmincas évek környékén. Erzsébet és Lőrinc légtornászként kapják el egymást, ahogy lenni szokott. A libidóval kevésbé ellátott házastársakat elnyomja a friss hegyi levegő, a bő vacsora, őket ugyanez tartja ébren. Így van ez. És szolgálják a test ördögét. Kezdődik egy huszonöt éven át tartó örület, elmebaj, sikoltozás, öngyilkos

fenyegetőzés innen és onnan, bűnfeltáró vallomások, lelkifurdalás, és persze az önzés és viszont-önzés, a se veled, se nélküled. A rendszeres tombolás közt, sonka a zsömlében, ami az egész élet egyensúlyban tartja, a beapplikált szeretkezések.

Mindig tudtam, hogy Szabó Lőrinc különleges költőember. Normális férfi egy-két év után (*rosszabbaknál hat hónap a menetidő*) belefárad külső kapcsolataiba, visszazáródik a szent családba, a hitvesi ágyba, és várja, hogy horgára akadjon valami új, kevésbé gyötrelmes, rövidebb bonyodalommal járó nőnemű. De Szabó Lőrinc nem engedi el. *"Én csináltalak"*, mondja, *"minden porcikád belőlem van"*. Hagyományos Ádám-Éva felállás. Nehogy már az oldalborda megkérdőjelezzen valamit, mert Éva nem létezne nélküle. Persze nem ennyire durván, de mégis így. Közben folyamatosan írja a hiányt, a szerelmet, a bűntudatot, a bűnbánatot, a hol előbukkanó, hol eltűnő egót.

1928-tól háremörként, de legkevesebb, janicsár pasaként képzeletben a továbbiakat: legalizálná a két nőt. Bevallja az asszonynak a múzsa létét Korzátai Erzsébet enshcede-i szanatóriumi tartózkodása alatt.

A kevésbé heves vérű, egy házasságot már túlélte Mikes Klára elvileg képes volna elfogadni, de amikor kiderül, szívbéli barátnőjéről van szó, borul a bili. Az asszonyok addig viselik a harmadik jelenlétét, amíg meg nem tudnak róla valami közelebbit.

A vallomások szétverik az addig sem idilli helyzetet: *„Hallatlan szégyellem magam sokszor, mégiscsak aljas csalás avval szemben, akit a legjobban szeretek, Ödönről nem is beszélve, aki eltart. Hitvány féregnek érzem magam, akinek nincsen joga semmihez, ami rendes és tiszta.”* – így a múzsa. A múzsa tulajdonosa rátesz egy lapáttal. *„Én Szabó Lőrinc, a gyalázatos és bűnös, az erotikus és beteg és örült és erkölcstelen disznó...”* Két évre szétkergeti őket a bűntudat, elmerülnek a romokban.

De semmi nem múlik el, mint a heveny nátha, és nincs megbocsátás. A harmincas évek legelején a korábbinál is izmosabban ugranak egymásra. Titokban, bujkálva, hazudozva. Így megyen az, ha minden szempontból megfelelő testre talál a férfi.

Huszonöt éven át tart. Közben a történelem döngött a maga elmebajával. Szabó Lőrinc átsodródik a jobboldalra, katonatiszt lesz, jön az ostrom, '45, felállnak az Igazoló Bizottságok, a szerelem tart, gyötör, gyönyör. Él. Mikes Klára háromszor kísérel meg öngyilkosságot (*ami kifejezetten bosszantja Szabó Lőrincet*), tehát az innen való szerelem és elkeseredés is jelentős. Megérne egy regényt: Barátnóm elszerezte a férjemet (Mikes Klára). Vagy: Barátom elszerezte a feleségemet (Vékes Ödön). Netán párhuzamos regényt.

Huszonöt év - csupa szenvedély, gyűlölet, szakítás, szerelem, féltékenység. Titkos összebújások Pesten, Hévízen, Igalon, a Balaton-partján. Szabó Lőrinc megírja a világirodalom egyik legmacsóbb szerelmes versét (*Semmiért egészen*) arról, hogy azt akarja, a szeretett nő csak akkor éljen, vegyen levegőt, miután ő megérkezik, és bekapcsolja. *"törvényen kívül, mint az állat, olyan légy, hogy szeresselek. Mint lámpa, ha lecsavarom, ne élj, amikor nem akarom; ne szólj, ne sírj, e bonthatatlan börtönt ne lásd; s én majd elvégzem magamban, hogy zsarnokságom megbocsásd."* Ki ne akarná ezt? Éppen ezt? És kit ne herélnének ki a feministák csípőből, aki megfogalmazza?

1931. február 10-én kelt levelében írja: „[...] nagyon kedves vagy nekem, nagyon szeretlek, nagyon a barátod, testvéred, urad és szolgád vagyok. Te is nekem? (Az urad: úgy értem, hogy szeretnék az lenni, rendelkezni veled, életre-halálra. Ne haragudj érte.) Szóval hát szeretlek, te emberke, testvérke, jegyezd meg jól, hessegess el minden más hangot, minden kételkedést.”

De hiába a nyugtató hang, hiába minden, 49-re, 50-re minden bedől, mindent szétlól az Új Erő, a kommunizmus – polgári fül számára – érthetetlen és agyatlan bömbölése, Ödönt a kisajátítás egyik hulláma koldussá teszi, a múzsa 1950. február 12-én luminált vesz be, kinyitja a gázcsapot, és véget vet az életnek. Meghal az asszony, másé, akihez Szabó Lőrincet huszonöt év szerelem fűzi.

A huszonhatodik év koszorú Korzáti Erzsébet sírján. A szomorúság emlékműve. Az utolsó könyv. A veszteség könyve. Ötvenhétben jelenik meg.

"Mindenütt ott vagy / Mindenütt ott vagy, ahol valaha / tudtalak, láttalak, szerettelek: / út, orom, erdő veled integet, / falu és város, nappal és éjszaka / folyton idéz, őszi hegy s tél hava, / vizpart s vonatfütyty, s mindenben ott remeg / az első vágy s a tartó örület / huszonöt kigyúlt tavasza, nyara."

Nehéz választani a szonettek közül. Mind más, másként emberi, más irányból érinti a nőt, a szerelmet, kettejüket, fájdalmukat.

Íme az 57., hogy az ötvenheteket lezárjuk: Szótlan válasz:

„Nem bíztam benned eléggé s ez a / bűnöm? S te bennem: ez lett büntetésed?”

Ötvenhét október harmadikán Szabó Lőrinc is elmegy.

Vollein Ferenc alkotásai

infó XII. évfolyam, havi információs kiadvány.

No. 127.

Lezárva: 2010. július 12-én, Debrecen.

"Segítőkéz" Lelkisegély Telefonszolgálat

e-mail: debrecen27@sos505.hu

www.debreceni-lstsz.hu

Rénes László @

Támogató: NCA Északalföldi Regionális Kollégiuma